

креативна та рефлексивна функції. Слід назвати такі принципи педагогічних діалогових технологій:

- проблемності та оптимальності;
- поетапного циркулювання інформації;
- незакінченості діалогу;
- децентралізації;
- паралельної взаємодії.

Серед діалогових технологій виділяють: проблемно-пошукові діалоги, семінари-дискусії, учбові дискусії, евристичні бесіди, аналіз конкретних ситуацій.

Література:

1. Кларин М.В. Иновации в мировой педагогике – М., 1998. –180 с.
2. Ковалева Д. Б. Формирование профессиональных умений иноязычного говорения при подготовке к дискуссии студентов неязыкового вуза: дис... канд. пед. наук: 13.00.08 – Екатеринбург, 2006. – 197 с.
3. Писарева Г.А. Диалоговые технологии обучения студентов (материалы фестиваля педагогических идей «Открытый урок») [Електронний ресурс]

МІЖКУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ В МЕЖАХ ТЕКСТУ

Тетяна Маслова

Національний технічний університет України "КПІ"

Сучасні інтеграційні процеси України на європейському та глобальному рівні вимагають від випускників вищих навчальних закладів володіння іноземними мовами, що передбачає не тільки опанування лексики, граматичних структур, правил синтаксису, але й наявність соціокультурологічних знань про країни, мова яких вивчається, а також норм поведінки, стилів спілкування й правил етикету, прийнятих у певній спільноті [2; с. 122].

Через нові вимоги щодо володіння англійською мовою як засобом міжкультурного спілкування, викладені в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, формування іншомовної соціокультурної компетенції є невід'ємною складовою програми з навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей. Зокрема, програма має бути спрямована на розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури і мовної поведінки у професійному середовищі, сприяти розвитку вмінь, характерних для поведінки в різних ситуаціях повсякденного, академічного та професійного спілкування.

Основними компонентами змісту навчання, спрямованого на формування вмінь та навичок, що дозволяють брати участь у міжкультурному спілкуванні англійською мовою, є мовний матеріал – теми, ситуації, автентичні тексти та комплекс вправ, спрямованих на формування

соціокультурної компетенції студентів [1, с. 45]

Дійсно, саме текст, тобто повідомлення, побудоване з соціокультурних знаків за певними правилами, є основним інструментом комунікації. І у випадку навчання професійно спрямованої іншомовної мови це звичайно на тісному зв'язку із фаховою підготовкою студента: критичні анализа автентичних фахових текстів, які містять інформацію про сучасне англомовне суспільство та відображають специфіку сучасності мови, є одним із шляхів соціокультурного пізнання англомовної мови.

Встановлено, що структура соціокультурної компетенції є складом чотирьох компонентів: структурно-орієнтовний і лінгвокраїнознавчий, які об'єднують передбачає низку відповідних знань, навичок та вмінь.

Зокрема, структурно-орієнтовний компонент містить:

- 1) структурно-функціональні знання про композиційну структуру англомовного тексту та комунікативні функції його структурних частин;
- 2) структурно-орієнтовні навички виділяти структурні частини тексту;
- 3) вміння орієнтуватися в структурно-смисловій організації тексту.

До складових лінгвокраїнознавчого компонента соціокультурної компетенції слід віднести:

- 1) лінгвістичні знання про соціокультурну наповненість лексики, відношення еквівалентності й безеквівалентності між мовними одиницями англійської і української мов, а також екстраплінгвістичні знання (в історико-культурній, соціальній, етнокультурній та географічній площині);

2) лінгвокраїнознавчі навички розпізнавати й адекватно розуміти мовні одиниці з національно-культурною семантикою, виділяти загальнокультурний і національно-специфічний компоненти в мовних одиницях;

- 3) лінгвокраїнознавчі вміння пізнавального характеру виділяти в тексті соціокультурні факти, співвідносити та узагальнювати їх; викоремлювати експліцитно виражену соціальну оцінку; вилучати імпліцитно виражену соціальну оцінку і т.д..

Таким чином, у процесі читання іншомовних текстів лінгвістичну основу формування соціокультурної компетенції складають такі навчальні одиниці:

- національно марковані мовні одиниці (слова-реалії, фонова і конотативна лексика, фразеологізми);
- афоризми (прислів'я, приказки, крилаті слова і вислови тощо) та алюзії;
- текст (його структурно-смислова організація і такі смислові компоненти змісту як соціокультурний факт та соціальна оцінка) [5; с.8-10].

З точки зору змісту навчального матеріалу для формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей найефективнішими є тексти за професійною тематикою, які є цікаві за змістом та мають пізнавальну цінність, містять проблемні ситуації, спонукають до розмірковування і, таким чином, стимулюють навчальну діяльність взагалі та до вивчення іноземної мови зокрема. Такими є, наприклад, наукові статті у виданнях The Economist, The Guardian, IEEE

Відомо, що стиль наукової статті характеризується чіткою структуризацією тексту (членуванням на глави, частини, розділи), лексико-сintаксичною орієнтацією на норми книжної писемної мови, безособовістю викладу думок та майже цілковитою відсутністю емоційно-експресивних елементів. Проте аналіз англомовних фахових текстів іноді виявляє більший, ніж очікується, коефіцієнт емоційності за рахунок одиниць розмовної лексики та розкриття мовної особистості автора, який використовує елементи образного мовлення для впливу на читача [3; с. 133-137].

Насправді, науковий дискурс, тобто фаховий текст в сукупності із pragmatичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами, є продуктом діяльності відповідної наукової спільноти, яка має власні цілі, механізми комунікації, а також особливі засоби передачі думок на письмі.

Наприклад, аналіз зразків юридичного дискурсу з метою виявлення його особливостей на лінгвістичному, соціокультурному та екстраплангвістичному рівнях дозволив класифікувати лексичні одиниці, що використовуються британськими та американськими юристами під час професійного спілкування, на декілька груп, а саме:

- 1) власне терміни (слова і словосполучення): *obstruction of interstate commerce, money laundering, tax evasion, burden of proof, to abuse power;*
- 2) латинські терміни: *de jure, de facto, malum in se, malum prohibitum;*
- 3) фразеологічні одиниці: *a temple of decorum, to get away with the murder, a full-blown investigation, to have a day in court;*
- 4) лексичні одиниці розмовного стилю: *to be wrapped up in smth, to have the hand in smth, to track down the criminals;*
- 5) абревіатури: *CSI (Crime Scene Investigation), FBI (Federal Bureau of Investigation).*

Крім того, було виявлено специфічну безеквівалентну лексику, яка не має аналогів у інших правових системах, напр., *solicitor* – адвокат, що готує справу клієнта для представлення її в судах вищої інстанції (Велика Британія); *sheriff* – уповноважений службовець, що виконує певні адміністративні функції у своєму окрузі (США) [6; с. 9].

Що стосується структури, то англомовному науковому дискурсу властива значна варіативність. Серед можливих композиційних макроблоків наукової статті є: анотація, вступ, методи дослідження, результати/висновки, які в свою чергу поділяються на мікроблоки: фонова інформація, додаткова інформація, дефініція, опис, гіпотеза, перефразування, оцінювання, ствердження, підсумовування та інші елементи.

Чітка послідовність викладу думок у фаховому тексті досягається завдяки різним коннекторам (сполучникам, прислівникам, вставним словам), які не тільки структурують дискурс, але й привертають увагу читача до істотних фрагментів тексту, і надають найповніше уявлення про предмет/явище/процес, т.п. Графічні засоби (таблиці, графіки, діаграми, схеми, рисунки, мапи, фотографії) та кольорові ілюстрації також полегшують декодування інформації, сприяють адекватному і недвозначному її розумінню [4; с. 56-58].

Однак, критичний аналіз наукових статей дозволяє пізнати англомовну культуру їх авторів, поставлену на англомовний світ очима носіїв мови-авторів тексту. Робота з автентичними фаховими текстами з метою виявлення їх лексичних та структурних особливостей має забезпечити активізацію пам'ятально-пізнавальної діяльності студентів при розпізнаванні соціокультурної інформації, її осмисленні та інтерпретації.

Література

1. Галіскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Галіскова. – М. : Аркти-Глосса, 2000. – 192 с.
2. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: Монографія. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
3. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с.
4. Ільченко О. М. Етикет англомовного наукового дискурсу. – К.: Політехніка, 2002. – 288 с.
5. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.В. Бирюк; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2006. – 24 с.
6. Навчання майбутніх юристів усного професійного спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / С.Е. Кіржнер; Київ. нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2009. – 23 с.

КОМПОНЕНТИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У СТУДЕНТІВ

Ганна Матковська

Національний технічний університет України «КПІ»

Вивчення іноземної мови – багатокомпонентний когнітивний механізм, одним з пріоритетів якого є формування соціокультурної компетенції, до якої належать відомості про соціокультурні особливості та стандарти комунікативної поведінки лінгвокультурної спільноти, мовний і мовленнєвий матеріал, необхідний для розкриття соціокультурної інформації, реалії, вільні та сталі словосполучення, форми мовленнєвого етикету, навички та вміння оперування фоновими знаннями та мовним і мовленнєвим матеріалом соціокультурного плану. Зазначені лінгвістичні та екстраплангвістичні компоненти фіксуються у мовній картині світу.

Мовну картину світу визначають як частину концептуальної системи, яка пов’язана з мовою і реалізується різноманітними мовними засобами. Її розглядають як сукупність знань про світ, що відображені у мові; сукупність